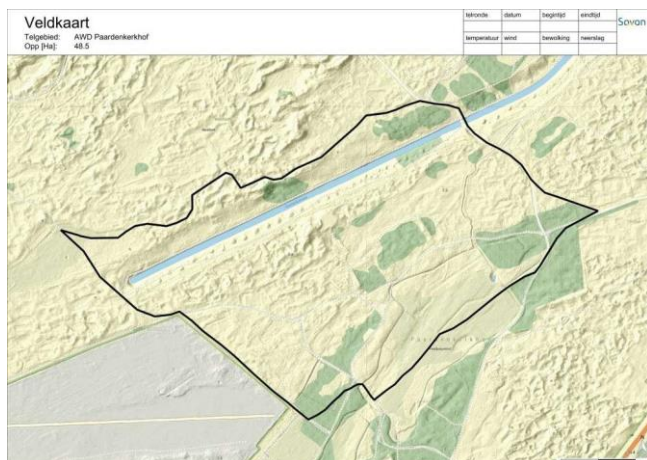

Broedvogelinventarisatie AWD Paardenkerkhof 2023

Paul Stelder, Hans Cornet

In het voorjaar 2023 is het gebied Paardenkerkhof na een periode van bijna 40 jaar opnieuw geïnventariseerd. Op initiatief van Leo Schaap en met regelmatige ondersteuning van George Hageman en Jaap Deelder hebben twee debutanten, Hans Cornet en Paul Stelder, dit gebied opnieuw bezocht voor het Broedvogel Monitoring Project. Leo, George en Jaap begeleidden de beginners tijdens hun rondgang. Dit leidde er een enkele keer toe dat we met vijf op pad gingen. Anderzijds waren Paul en Hans ook gaarne bereid, met name om hun eigen kennis te vergroten, om het drielat te volgen tijdens hun rondgang in de gebieden Schrama en Hoegatterduin. Gemiddeld twee keer per week liepen wij in wisselende samenstelling dus rondes en dat maakte dat weinig ons ontgaan zal zijn, hoewel de echt schuwe vogels wellicht verstoord hun snavel hielden of wegvlogen als zo'n uitgebreid gezelschap zich aandiende. Anderzijds zijn de drie gebieden, omdat ze zo dichtbij de ingang De Zilk van de AWD liggen, veel luidruchtige bezoekers gewend, dus schuwe vogels hoeft daar toch niet te verwachten.

Het BMP-gebied Paardenkerkhof begint bij het onverharde pad, waar het verharde pad afbuigt (zie kaartje) en het loopt dan langs het open veld, dat de naam geeft aan het gebied. Op de open vlakte, waar vaak Damherten staan, lagen in het verre verleden verschillende weidegebiedjes die waarschijnlijk gemarkeerd waren met schedels en botten van paarden (bron: "Lezen in het Duin" van Gert Baeyens en Jaap Duyve). De boompercelen die links en rechts grenzen aan het pad, worden geïnventariseerd tot de grens met het gebied Sasbergen; daarna buigt de route langs het zweefvliegveld en langs het zuidelijke einde van het Oosterkanaal. De westelijke begrenzing is het eerste wandelpad naar rechts vanaf het zweefvliegveld terug naar het verharde pad vanaf ingang De Zilk. Bij het onderzoek van een relatief nieuw gebied is het belangrijk een goede route te bepalen, waardoor geen stukken worden overgeslagen. Dat kostte wel enkele rondgangen, maar uiteindelijk hebben we een goed en betrouwbaar overzicht kunnen krijgen.

Een nieuw gebied bezoeken en inventariseren is extra spannend. We zijn een aantal keren aangenaam verrast. Veertig jaar geleden is het gebied weliswaar ook twee

seizoenen geïnventariseerd, (zie Aartse E., W. Baalbergen, F. van der Berg F, B. Heethuis, H.J. van Emmerik, B.C. Punt, J. van Saase, Q. Sluijs en H. Veeffkind-Lieneman, 1985. Broedvogelinventarisatie Amsterdamse Waterleidingduinen 1978 t/m 1985. Rapport voor de AWD van VNVN), maar de bevindingen van toen zullen ongetwijfeld afwijken van deze ronde. En daarnaast is het de vraag of onze waarnemingen parallel lopen met de waarnemingen die in de rest van dit duingebied zijn gedaan?

In totaal hebben we tussen 8 maart en 14 juni acht bezoeken gebracht, aangevuld met een avondtelling. Eenmaal is de ronde in de andere richting gelopen. Het voorjaar was over het algemeen koud. Soms werden afspraken verschoven, omdat de wind of de regen een bezoek onaangenaam of weinig zinvol maakte. Een bezoek duurde, inclusief een aangename pauze met soms opvallende waarnemingen, gemiddeld tweeënhalve á drie uur.

Wat kunnen we zeggen over de resultaten? In de tabel staan de tellingen uit 1980 en 1984 naast de waarnemingen van 2023. Het totaal aantal territoria is opmerkelijk hoog, zeker als je het standaardiseert (afmeet?) naar het aantal territoria per 100 ha. Het gebied is gevarieerd in vegetatie: open veld, laag- en hoog bos, struweel, varens en een kanaal, waardoor ook enkele watervogels in de lijst voorkomen. Overigens is juist tijdens de afgelopen winter een groot gebied, waar de Adelaarsvarens zich steeds meer hadden uitgebreid, afgemaaid. Elders hebben ze deze varens laten staan.

Welke soorten hebben het sinds de jaren 80 beter gedaan? Nieuw genoteerd en in klein aantal verschenen zijn: Appelvink (1), Boomklever (1), Buizerd (1), Grauwe Vliegenvanger (2), Grote Lijster (1), Halsbandparkiet (1), Holenduif (1), Houtsnip (1), Kleine Bonte Specht (1), Knobbelzwaan (1), Krakeend (1), Meerkoet (3), Nijlgans (1), Wielewaal (1), Witte Kwikstaart (2) en Zanglijster (1). Sterk toegenomen of verschenen zijn: Boomkruiper (11), Boomleeuwerik (10), Gekraagde Roodstaart (12), Grote Bonte Specht (7), Pimpelmees (15), Putter (3), Roodborsttapuit (7), Tjiftjaf (10), Tuinfluiter (5), Zwartkop (10), maar met name het aantal Vinken was 0 en dit jaar 31.

Verder is opmerkelijk dat het aantal Fitissen (33) niet is gedaald, waar dat in andere gebieden wel het geval is geweest.

Verdwenen zijn o.a. Ekster, Bosuil (ondanks een kast in het gebied), Fazant, Kauw, Kievit, Spotvogel en Tapuit, Sterk gedaald: Heggenmus (3), Houtduif (1), Kneu (2), Merel (4) en Nachtegaal (1).

Het is dus zeer de moeite waard gebleken dit gebied opnieuw uitgebreid te onderzoeken. Hans en Paul zullen in 2024, incidenteel gesteund door Leo, George en Jaap, opnieuw hun rondgang maken. We zijn zeer benieuwd welke bevindingen we dan zullen doen: kunnen de cijfers ongeveer herhaald worden? Welke nieuwe soorten gaan we ontdekken? Het mag weer voorjaar worden!

BMP Paardenkerkhof 2023					
Soort / Jaar	1980	1984	2023	Verdwenen	Verschenen
Appelvink	0	0	1		x
Boomklever	0	0	1		x
Boomkruiper	1	1	11		
Boomleeuwerik	1	0	10		
Boompieper	11	7	7		
Bosuil	1	0	0	x	
Braamsluiper	4	2	2		
Buizerd	0	0	1		x
Ekster	7	3	0	x	
Fazant	16	5	0		x
Fitis	32	31	33		
Gaai	4	2	1		
Gekraagde Roodstaart	7	4	12		
Grasmus	5	8	7		
Grauwe Vliegenvanger	0	0	2		x
Groene Specht	2	2	1		
Groenling	1	0	0	x	
Grote Bonte Specht	2	2	7		
Grote Lijster	0	0	1		x
Halsbandparkiet	0	0	1		x
Heggenmus	14	15	3		
Holenduif	0	0	1		x
Houtduif	12	23	1		
Houtsnip	0	0	1		x
Kauw	1	1	0	x	
Kievit	2	0	0		x
Kleine Bonte Specht	0	0	1		
Kneu	8	5	2		
Knobbelzwaan	0	0	1		x
Koekoek	1	1	1		
Koolmees	12	20	15		
Kraakeend	0	0	1		x
Kuifeend	4	0	5		
Meerkoet	0	0	3		x
Merel	7	9	4		
Nachtegaal	9	9	1		
Nijlgans	0	0	1		x
Paapje	1	2	0	x	
Pimpelmees	4	6	15		
Putter	0	0	3		x
Roodborst	8	4	9		
Roodborsttapuit	0	0	7		x
Scholkster	2	0	0	x	
Slobeend	1	0	0	x	
Spreeuw	1	0	0	x	
Sprinkhaanzanger	2	0	0	x	
Spotvogel	1	1	0	x	
Staartmees	1	0	0	x	
Tapuit	7	3	0	x	
Tjiftjaf	2	1	10		
Tuinfluter	2	2	5		
Turkse Tortel	1	0	0	x	
Veldleeuwerik	6	0	0	x	
Vink	0	0	31		x
Wielewaal	0	0	1		x
Wilde Eend	6	0	2		
Winterkoning	12	7	14		
Witte Kwikstaart	0	0	2		x
Wulp	2	0	0	x	
Zanglijster	0	0	1		x
Zwarte Kraai	1	2	2		
Zwartkop	4	0	10		
Aantal territoria	228	178	251		
Aantal soorten	43	28	45	15	20
Per 100 ha	470	367	518		

Opmerking 1:
Een zeer opmerkelijke inventarisatie 2023. In de AWD-zuid is geen andere plot waar de broedvogelstand zo hoog is. Zeer bijzonder is het aantal Fitissen dat net zo hoog ligt als in de jaren 1980 en 1984. Terwijl ze overal minder worden zijn ze hier gelijk gebleven. Het roept een groot aantal vragen op die nader onderzocht moeten worden. Als niet Hoegatterduin en Schrama op dezelfde manier waren geïnventariseerd zou getwijfeld moeten worden aan de toegepaste methode, maar dat is zeker niet het geval. Kijk en verwonder je. We hadden al het idee dat de broedvogelstand in dit deel van de AWD goed was, maar dit slaat de verwachtingen.

Opmerking 2:
In 2023 was de gemiddelde dichtheid van de 7 andere plots (301 ha) in de AWD-zuid 282 territoria/100ha. Het verschil is dus heel groot. Draagt de combinatie van varens, bos en open duin daartoe bij? Waarom is dat dan niet het geval in het Hoegatterduin? Is er relatief minder recreatie? Hebben we te gretig geteld? Als dat laatste zo zou zijn dan zou het ook in Hoegatterduin en Schrama merkbaar moeten zijn. Dat is niet het geval, de dichtheid van BMP Hoegatterduin en Schrama zijn vrijwel gelijk gebleven.

Opmerking 3:
Er is één BMP plot in Noordwijk waar de broedvogeldichtheid net iets hoger is, nl. Noordduinen-oost plus Vak31 in de Boswachterij Noordwijk, 527 territoria per 100 ha. Het biotoop is echter heel anders, opgaand en gesloten bos t.o.v. veel open duin met bosbestanden en varenvelden.

Opmerking 4:
Er zijn vaker vergelijkingen gemaakt, bijvoorbeeld Vinkenbaandriften en Boeveld-west. Afgezien van de bekende soorten die verdwenen zijn vielen die vergelijkingen sterk negatief uit ten opzichte van vroeger. Het is overigens meer dan 40 jaar geleden! Enkele 'verdwenen' soorten in het Paardenkerkhof 2023 zijn incidenten die zomaar weer waargenomen kunnen worden; bijvoorbeeld Groenling, Staartmees en Spreeuw. Eind jaren zeventig, begin jaren tachtig waren er nog veel konijnen maar geen damherten of reeën in het duin. De Vos was toen aan een opmars begonnen, hij verscheen eind jaren zeventig in het duin. Dat had onmiddellijk effect op grote en kleine grondbroeders zoals Veldleeuwerik en Tapuit. Andere factoren hebben ook meegespeeld maar de Vos droeg daar belangrijk aan bij.

De BMP'ers van de 3 bovenstaande gebieden.
vnr
Leo, Paul, Hans, Jaap en George

